

ЧИ ПОТРІБНА ДОКУМЕНТОЗНАВЧА ГЕРМЕНЕВТИКА, або про розширення наукового інструментарію документознавства

Г.В. Папакін

У статті порушено питання доцільності розширення вже традиційних засобів і методик документознавчої науки за рахунок герменевтики. Застосування такого герменевтичного арсеналу, як увага до тексту документа, розкриття його сенсу (явного та прихованого), ставлення до слова як символу і знаку, використання "герменевтичного кола" дозволить документознавчій метанауці збагатити свій теоретичний інструментарій.

Ключові слова: документознавство, герменевтика, документ, текст, прихований сенс.

WHETHER IS NEEDED HERMENEUTIC DOCUMENTARY SCIENCE, or about enriching of scientific tools of documentary science

The article a question rises in relation to expedience of expansion of already traditional facilities and methods of documentary science due to Hermeneutics. Application of such to the Hermeneutics arsenal, as attention to the text of document, opening of his sense (obvious and hidden), attitude toward a word as character and sign, the use of "Hermeneutics circle" will allow documentary metascience to enrich its theoretical tools.

Keywords: documentary science, hermeneutic, document, text, hidden sense.

Герменевтика, або, за первинним визначенням – “мистецтво пояснювати й повідомляти нам те, що сказано іншими й що надійшло до нас від попередніх поколінь [4, 11]”, виглядає відносно новою наукою з понад тисячолітнім емпіричним корінням, що почала зростати на тлумаченні міфів і Святого переказу. За два останні століття свого існування вона суттєво піднялася над своїм первісним прагматичним предметом – забезпечення чи полегшення розуміння літературних творів здебільшого духовної тематики, здобула відповідного статусу і пройшла значний наукоформуючий шлях.

Упродовж цієї доби від її єдиного стовбура відходили все нові та нові пагони, і взагалі сфера її впливу збільшилася настільки, що вже і журналістику деякі ладні записати до герменевтики (принаймні, щодо суспільних функцій), адже журналісти, на їхнє переконання, є тлумачами сучасних подій, “представляють їх у доступній і зрозумілій для всіх формі, надають їм відповідного наświetлення та спрямованості [10, 6]”.

Створився цілий комплекс герменевтичних наук, або, користуючись висловом видатного французького герменевтика Поля Рікьора – “віяловий звід герменевтик”. У праці “Конфлікт інтерпретацій” він визначав приналежність будь-якої науки до герменевтики таким чином: “Я називаю герменевтикою будь-яку дисципліну, яка бере початок в інтерпретації, а слову інтерпретація я надаю його істинний сенс: виявлення відкритого змісту в сенсі очевидному [13,

407]”. При цьому за кожною з гілок великого герменевтичного дерева закріплюється власна предметизація.

Засади визначення специфіки різних галузей герменевтики, за П. Рікбором, криються у формі таких інтерпретацій. Він зазначав: “...форма інтерпретації співвідноситься з теоретичною структурою тієї чи іншої герменевтичної системи. Так, феноменологія релігії походить від дешифровки релігійного об’єкта в ритуалі, міфі, віруванні; але вона робить це, спираючись на проблематику священного, яка визначає її теоретичну структуру [13, 23]”.

Традиційно визнаними і широко відомими є найстарша за віком *семантична герменевтика*, яка бере початок від тлумачення й осмислення міфів та святих текстів (екзегетики); *філософська герменевтика*, яка стрімко зросла у ХХ ст. і трактує питання розуміння, сенсу і тлумачення взагалі, як фундаменту найсуттєвіших процедур і правил пізнання [2, 3]. П. Рікбор називав її найголовнішою: “Вона починається екстенсивним дослідженням символічних форм і аналізом розуміння символічних структур; вона продовжується порівнянням герменевтичних стилів і критикою систем інтерпретації, порівнюючи розмаїття герменевтичних методів зі структурою відповідних теорій. Цим вона готується виконувати своє покликання – стати справжнім арбітром в боротьбі інтерпретацій, кожна з яких претендує на істинність [13, 23]”.

Набула всіх прав *історична герменевтика*, яку прийнято окреслювати як науку про з’ясування змісту понять, термінів, мовних зворотів, що випали з ужитку або набули іншого значення, визначення справжнього змісту джерел у випадках, коли цей зміст прихований, розробку методики вивчення та інтерпретації смислу текстів, науково обґрунтованих технічних прийомів відновлення початкової редакції тексту історичної пам’ятки тощо [9, 156-157]. Цим, звісно, не вичерпується коло наук, пов’язаних із герменевтикою. Г.-Г. Гадамер стверджував, що “герменевтичний аспект не може обмежуватися “герменевтичними науками” – мистецтвом, історією”. У суспільному користуванні нині активно побутують юридична, педагогічна, психологічна та інша герменевтика. У західному світі вже чути голоси про необхідність економічної та навіть фізичної герменевтики.

Узагалі герменевтичне завдання наявне завжди і всюди, де йдеться про необхідність домовлятися, де відбувається “пошук спільної мови” (як між сучасниками, так і між різними поколіннями). Гадамер навіть проголошував, що внаслідок свого системного розвитку в ХІХ ст. герменевтика перетворилася на “основу всего дела гуманитарных наук, наук о духе”, і називає її “центральною наукою” серед них.

У свою чергу, хочу поставити питання про очевидну необхідність розширення сфери традиційної герменевтики шляхом виокремлення з неї і такого пагінця, як герменевтика документознавча, або ж про доцільність і потребу у використанні герменевтичних методів у

циклі документознавчих наук. Адже згадаємо, що Рікьор наголошував на необхідності “привою” герменевтики до більшості наук, зазначаючи при тому: “привой докорінно змінює подвой!”

Варто наголосити на потребі застосування герменевтичних інструментарію та підходів у документознавстві, особливо якщо ми розглядаємо як цілий комплекс наук або ж метанауку про документ, документні потоки та документоутворення як канали соціальних комунікацій, процеси документотворення, функціонування та зберігання, з розкриттям усіх суттєвих характеристик цього об’єкта інформаційних відносин, з відповідною змістовною теоретичною складовою, а не збірник практичних порад зі створення документів, їхньої уніфікації та засад керування документообігом.

Наскільки доцільно взагалі прив’язувати герменевтику до документознавства? Перша відповідь народжується вже з незаперечного віднесення документознавства до циклу інформаційно-комунікативних наук. Але будь-яка інформація потребує відповідної інтерпретації, розуміння, донесення її сенсу до споживача, а це вже – невід’ємні завдання герменевтики [16, 79-85]. Варто підкреслити, що на Заході питання щодо окремої інформаційної герменевтики було порушено ще з 1980-х, і відтоді цей напрям плідно розвивається (зокрема, і стосовно бібліотечних інформаційних наук – Library Information Sciences) [17, 18, 19, 20].

Інша проблема полягає у ставленні до документа як суспільного феномена. Історична герменевтика фактично розглядає його лише і виключно як сировину для наукового дослідження. Для документознавства документ є основним предметом і головним сенсом самої науки. Згадаймо класичне визначення основного завдання документознавства: "формування наукових знань про документ в єдності його інформаційної та матеріальної складових, закономірностей створення та функціонування документів в суспільстві", даного Н.Н. Кушнарєнко в її підручнику [12, 124], з яким погодився і С.Г. Кулєшов, але зазначив, що це – предмет загального документознавства [11, 43-44]. Його науковий опонент М.С. Слободяник теж зауважує, що "документознавство вивчає максимально широке коло документів на різних носіях і потреби суспільства в інформації, що передається з допомогою цих документів у просторі і часі [15, 124]". Особливу увагу він звертає на роль документування (фіксації інформації) у трансформації соціальної інформації в документну. Але ж там, де йдеться про будь-яку фіксацію (а відповідно, і необхідність тлумачення), вже варто говорити про герменевтику. І для документознавчої герменевтики, на наш погляд, змістовне вивчення всіх характеристик документа, процесів його творення, розуміння, особливостей функціонування, побудови комунікаційно-інтерпретаційної мережі між автором/творцем і

адресатом/споживачем виступають стрижнем наукового процесу. І в цьому, здається, полягає її окремішність від усіх інших герменевтик.

Ще один аспект, який, на нашу думку, є визначальним для застосування герменевтики до документознавства, – це специфіка підходу до предмета. За визначенням сучасного західного герменевтика Г. Редфорда, "Герменевтичне розуміння базується радше на інтерпретації, ніж на спостереженні. Воно намагається окреслити принципи, за якими текст і, ширше, соціальне явище як таке, може стосуватися персони, яка їх досліджує. Цей вид розуміння абсолютно відрізняється від реалістичного розуміння, яке ставить за завдання розкрити закони природи, які визначають існування і природу об'єктів в об'єктивному світі [21]".

Як нам здається, імплементація герменевтики здатна значно розширити філософську складову й науковий інструментарій документознавчої метанауки. Документ з усіма його специфічними якостями (матеріальними й інформаційними), а надто масові документи створюються на задоволення конкретних суспільних потреб, вочевидь потребують спеціального підходу для адекватного розуміння і тлумачення: не лише щодо їхньої форми та змісту, але також стосовно обставин, які їх народили, сенсу, який містився й який закладався у них, тих наслідків, що мала викликати їхня поява, і які в дійсності сталися, суттєвих особливостей функціонування, навіть формулярів та уніфікованих форм документів.

Нас не повинен непокоїти той факт, що герменевтику зазвичай вважають засобом для подолання непорозуміння/нерозуміння між творцем і споживачем інформації, враховуючи часову, лінгвістичну, світоглядну або іншу відстань між ними. Здається, в документознавстві досі не йшлося про це, оскільки стародавніми документами займається лише історичне документознавство; але не будемо забувати, що навіть найсучасніший документ потребує змістовного тлумачення. Крім того, для герменевтики час – це не тільки і не стільки відстань, що розділяє період створення документа, період функціонування і період його розуміння. Гадамер із цього приводу казав: "Час – передусім не прірва, над якою треба побудувати міст, мірою того, наскільки швидко вона розділяє і віддаляє одне від другого; це насправді основа події, в якій коріниться наше сьогоденне розуміння. Тому нам і не треба долати часову дистанцію, лише відповідно до наївної передумови історизму люди переносяться в дух часу, думають поняттями і уявленнями епохи, а не своїми власними, і так наближаються до історичної об'єктивності [8, 80]".

Основним і суттєвим елементом, що дозволяє застосувати герменевтичний інструментарій до циклу документознавчих наук, а, вірніше, поєднує їх і дозволяє говорити про необхідність герменевтичного документознавства або документознавчої герменевтики, є увага насамперед до тексту документа і, відповідно, до його змісту. У творах Гадамера можна знайти безпосередні роздуми над герменевтичною проблемою інтерпретації тексту. Зокрема, в есе

“Про істинність слова” він, покликуючись на Євангельські історії, наголошує на обов’язку науковця, крім загальної критичної оцінки вагомості документа, враховувати його цільову установку (“зобов’язання”): “якщо історик не інтерпретує текст з точки зору його “зобов’язувальності”, він не може адекватно використати текст для такої критики. Як каже герменевтика, кожен текст має свою орієнтацію, враховуючи яку текст і слід інтерпретувати [5, 34]”.

У цьому зв’язку слід взяти до уваги думку Поля Рікьора стосовно визначального обов’язку науковця з герменевтичної точки зору, а саме – необхідності “запитування джерела”, адже без цього джерело (документ) ніколи не буде достатньо розкритим: “Відтворювати, спираючись на документи, подію, або, скоріше, ланцюг подій, або ситуацію, або інститут, значить – дотримуватися об’єктивності особливого роду, втім, від цього не менш незаперечної, ніж будь-яка інша: адже таке відтворення передбачає, що документ підлягає запитуванню, його змушують говорити; що історик, окрилений тим, що зіштовхується віч-на-віч з його сенсом, виробляє власну робочу гіпотезу; таке дослідження одночасно піднімає слід до рівня документа, що володіє означальною силою, і минуле – до рівня історичного факту. Документ не є таким доти, поки історик не перейметься тим, щоб поставити йому питання, тим самим, якщо так можна висловитися, обґрунтувати його передумання, спираючись на власне спостереження; діючи так, він створює історичні факти [13, 38–39]”. На наш погляд, саме такий підхід є визначальним для документознавчої герменевтики – вміти запитати документ, правильно зрозуміти його відповідь, а потім – адекватно донести таку відповідь до інших.

Узагалі питання розуміння й навіть “читання” тексту документа знаходилося під пильною увагою герменевтиків. В іншому есе Гадамер називає справжнє “читання” суто герменевтичним процесом: “читати означає не просто називати літери і зчитувати одне за одним слова, – це передовсім означає здійснювати безупинний герменевтичний рух, який спрямовується очікуванням змісту цілого і, зрештою, реалізується у змістовному розкритті цілого через окреме. Згадаймо, як це буває, коли хтось зачитує текст, якого не розуміє. Тоді і ніхто інший до пуття не зрозуміє, що він там читає [3, 75]”. Але те саме можна сказати й про недбалого документознавця, який не зміг запитати документ, не зрозумів його відповіді, а тому і не здатний сказати будь-що про цей документ. Таке “негерменевтичне” розуміння сенсу документа не вносить нічого нового у суму знання, а навпаки, сприяє загальному нерозумінню, здатне розрушити той “міст у просторі, що існує між одним духом та іншим і зменшує відчуженість чужого духу [4, 12]”, який, за Гадамером, закликана наводити герменевтика.

На наш погляд, завдання справжнього документознавця полягає у висвітленні сфери створення і функціонування документа, вивченні його споживання користувачем, для чого потрібно розкриття змісту, сенсу й значення документа. Але найперше, що треба зробити в

такому випадку – самому зрозуміти не лише текст, але й обставини його створення, завдання, що ставилися авторами документа, наслідки, що мала його поява і функціонування тощо. Тут варто керуватися зауваженнями Поля Рікьора: “...будь-яке читання тексту саме по собі пов’язано з *quid*, з питанням про те, “з якою метою” він був написаний, і завжди здійснюється всередині того чи іншого суспільства, тієї чи іншої традиції або того чи іншого плину живої думки, які мають свої передумови і висувають власні вимоги [13, 10]”.

Рікьор, зокрема, наголошував на внеску своїх попередників – герменевтиків XIX ст. у формулюванні головної проблеми документознавства, а саме – проникнення в специфіку створення і функціонування документа: “Шлейєрмахер і Дильтей рівною мірою навчили нас розглядати тексти, документи, пам’ятники як письмово зафіксовані вислови життя; трактування прокладає шлях, зворотний цій об’єктивізації життєвих сил у психічних, а потім і в історичних зв’язках; ці об’єктивізація і фіксація становлять другу форму передачі змісту [13, 16-17]”.

Сам він в есе “Подвійний сенс як герменевтична та семантична проблема” приділив окрему увагу “герменевтиці текстів”, зазначивши, зокрема: “...текст, крім того, що він є певною мінімальною величиною, – це й те, з чим працює лінгвіст, внутрішня організація твору, *Zusammenhang*, внутрішній зв’язок; першим досягненням сучасної герменевтики було прийняття за правило руху від цілого до частини і деталей (наприклад, трактовка біблійської колізії як зв’язку, або, говорячи словами Шлейєрмахера, як зв’язок між внутрішньою в зовнішньою формами).

Для тлумача, саме текст має багато змістів; ... ця проблема існує для нього лише за умови, якщо ми беремо до уваги таку сукупність, в якій поєднані між собою події, персонажі, інститути, природні й історичні реалії; це ціле “господарство”, змістовна сукупність, готові до перенесення історичного змісту в духовну сферу [13, 97–98]”.

У свою чергу, Гадамер також звернув увагу на проблему усвідомлення тексту документа: “Основна схема, що відповідає методиці універсальної історії, яку розробляє історична школа, дійсно є не що інше, як схема цілого і частини. Вона правильна відносно будь-якого тексту, з єдиною різницею – намагатися зрозуміти текст як літературне явище з точки зору його задуму і композиції або намагатися використати його як документ для пізнання більш широкого історичного взаємозв’язку, за якого текст дає відомості, що піддаються критичній перевірці. Попри все, обидва – філологічний та історичний інтереси – взаємно підпорядковані один одному [6, 245]”.

Засобом подальшої адаптації герменевтичного інструментарію до документознавчої метанауки може стати увага до поглибленого розкриття сенсу документа. Керівними, на наш погляд, тут виступають такі вказівки Г. Гадамера: “Той, хто хоче зрозуміти текст, постійно робить начерки змісту. Щойно в тексті починає прояснятися якийсь зміст, він робить

попереднім начерк змісту всього тексту в цілому. Але цей перший зміст проясняється в свою чергу лише тому, що ми від самого початку читаємо текст, сподіваючись знайти в ньому певний зміст. Розуміння того, що містить текст, і криється в розробці такого попереднього начерку, який, звісно, підлягає постійному перегляду при подальшому заглибленні в зміст тексту [6, 318]”.

У рамках документознавчої герменевтики абсолютно закономірною нам видається розмова про зв'язок форми документа та його відкритого сенсу з прихованим (неявним) або невиявленим сенсом/змістом документа, який вимагає поглибленого дослідження тексту як такого, а разом з тим – і всього контексту, з'ясування конкретних обставин створення, функціонування, оприлюднення документа. Адже наше традиційне сприйняття документа виключно з точки зору його зовнішньої форми, відкритого змісту, заявлених функцій є, по суті, “лише відчуженим обличчям нашого істинного буття в історії” або “повідомлення померлого змісту” (за Гадамером).

“Збагачення і поглиблення герменевтикою” (за Рікьором) має позитивно вплинути на весь цикл документознавчих наук. Спробуємо бодай позначити кілька напрямів такого поглиблення, на додаток до вже згаданих.

Насамперед, ідеться про “розсекречування універсуму знаків”, говорячи словами Ч. Пірса щодо режиму роботи герменевтики. Поль Рікьор розшифровує для нас сенс цього процесу таким чином: “Что подразумеваем мы здесь под рассекречиванием? Оно означает, что в каждой герменевтической дисциплине интерпретация находится на стыке лингвистического и нелингвистического, языка и жизненного опыта (каким бы он ни был); специфику герменевтик как раз образует то, что победа языка над бытием и бытия над языком достигается различными способами... [13, 100]”.

Для документознавчої метанауки таке “розсекречування”, очевидно, має визначати особливу увагу до аналізу змістовної складової документа, перенесення центру ваги з простого прочитання на розуміння сенсу документа з точки зору життєвого досвіду, усвідомлення і розкриття тих змістовних функцій, які закладалися в нього при створенні та які він виконував упродовж свого життєвого циклу, і продовжує виконувати після закінчення такого, але вже у новій якості.

Пов'язаний із цим аспект – специфіка тлумачення документа з точки зору герменевтики, яка вибудовує свою спеціальну теорію розуміння. Тут варто відзначити одне з багатьох герменевтичних понять, уведених Гадамером – “передчуття досконалості”. Він підкреслював: “Кульмінація всієї теорії розуміння – акт дивінації, коли тлумач цілком переноситься в автора тексту, тим самим з'ясовуючи все незрозуміле..., що містить текст. Хайдеггер, навпаки, усвідомлює, що розуміння тексту завжди визначено попереднім рухом дорозуміння. Тим самим

Хайдеггер описує саме задачу конкретизації історичної свідомості. Ця задача змушує нас переконуватися у власних догадках і попередніх висновках та наповнювати акт розуміння історичним усвідомленням, так, щоб, осягаючи історично інше і застосовуючи історичні методи, ми не просто виводили те, що самі вклали.

Змістовне ж значення круга цілого і частини, що лежить в основі будь-якого розуміння, необхідно... доповнити ще однією характеристикою. Мені хотілося б назвати його передбаченням досконалості. Тим самим сформульована передумова, що спрямовує будь-яку розуміння: ...доступно розумінню лише дійсно досконала цілісність змісту. Ми завжди підходимо до тексту з такою передумовою. І лише коли передумова не підтверджується, тобто, якщо текст не стає зрозумілим, ми піддаємо його сумніву. Наприклад, ми починаємо сумніватися в надійності традиції, намагаємося виправити текст і т. ін. [7, 78]”.

Документознавству варто запозичити і ставлення герменевтики до слова, поняття як до певного символу й знаку, а не лише простої вербальної форми. Тут у пригоді можуть стати думки Поля Рікьора: “Я називаю символом будь-яку структуру значення, де один зміст, – прямий, первинний, буквальний, означає одночасно і другий зміст, опосередкований, вторинний, інакомовний, який може бути зрозумілим лише через перший. Це коло виражено з подвійним змістом, становить власне-герменевтичне поле. З огляду на це, поняття інтерпретації отримує цілком конкретне значення: я пропоную надати йому такого самого широкого тлумачення, що і символу; інтерпретація, скажемо ми, це робота мислення, яка полягає в розшифруванні змісту, що криється за очевидним змістом, в розкритті рівнів значення, які криються в буквальному значенні; я зберігаю, таким чином, початкове посилання на екзегезу, тобто на інтерпретацію прихованих значень. Так символ та інтерпретація стають співвідносними поняттями: інтерпретація є там, де є багато складних значень, і саме в інтерпретації криється численність значень [13, 18]”.

Нарешті, застосування у документознавчих науках потребує засадниче поняття герменевтичного кола, введеного ще німецьким романтиком Ф. Шлейермахером: здійснення розуміння частини тексту з цілого, а розуміння цілого передбачає усвідомлення всіх частин, що його складають; причому це коло весь час розширюється. Очевидно, що для документознавства застосування такого принципу означатиме розуміння всієї сукупності документів через кожен окремий документ, а кожний з них – через цілісну їхню сукупність.

Герменевтичний “привой” до документознавства вочевидь матиме позитивні наслідки, зокрема, з розширення предмета й інструментарію згаданої науки. Адже, прагнучи не лише дослівно “прочитати” документ, незалежно від часу його створення, а сприйняти, зрозуміти, інтерпретувати його повноцінно і всебічно, у колі всіх дотичних зв’язків, ми не можемо обійтися без застосування суто герменевтичних підходів. Згадаємо слова Поля Рікьора:

“глибина вимога герменевтики: будь-яка інтерпретація має за мету подолати відстань, дистанцію між минулою культурною епохою, до якої належить текст, і самим інтерпретатором. Долаючи цю відстань, стаючи сучасником тексту, інтерпретатор може привласнити собі значення: з чужого він хоче зробити його своїм, власним; розширення саморозуміння він прагне досягнути через розуміння другого. Таким чином, явно або неявно, будь-яка герменевтика є розумінням самого себе через розуміння другого [13, 26]”.

Усвідомлення, розуміння, оприлюднення документа утруднюють “бар’єри нерозуміння”, про які писав ще радянський архівознавець В.М. Автократов (бар’єри неінформованості, мовний, часовий та ін.). Але герменевтики вчать нас, що розуміння вже закладено в процес засвоєння документа, тому бар’єрів не слід лякатися; їх треба враховувати і долати, адже в самому такому бар’єрі криється потенційна можливість розуміння, до якої слід прислухатися. Гадамер з цього приводу згадував давньогрецьку філософську категорію для позначення ситуації, коли ми наштовхуємося на будь-який з таких бар’єрів – атароп, тобто “позбавлене місця”. Він стверджує: “Там, де є будь-які перешкоди на шляху до розуміння, воно вже дано як передумова [8, 45]”.

Наприкінці варто навести основоположну тезу Рікбора, яка, на наш погляд, визначає завдання документознавства в рамках історичного знання, здійснити яке можливо лише за допомогою герменевтики: “Ми чекаємо від історії певної – яка відповідає їй – об’єктивності: саме від цього ми повинні відштовхуватися і ні від чого. І чого ж ми чекаємо? Об’єктивність повинна братися тут у строго епістемологічному розумінні: об’єктивно те, що розроблено, приведено в порядок і методично осмислено мисленням, що, зрештою, воно робить зрозумілим. Це істинно для фізичних і біологічних наук, це істинно також і для історії. Отже, ми чекаємо від історії, що вона знайде доступ до минулого людських суспільств, що володіє таким достоїнством об’єктивності [14, 36]”.

Але ж і від документознавчої метанауки ми чекаємо насамперед такої об’єктивності у всебічному і комплексному дослідженні документа: як його генези, функціонального призначення, так і особливостей виконання покладених на нього суспільних завдань, циркулювання в колі собі подібних, а також оперативного управління документацією. Тому важливо думати щодо "привою герменевтики" до документознавчого древа, що не тільки не завдасть шкоди, але значно розширить можливості цієї науки в XXI ст.

Таким чином, застосування герменевтичних принципів та підходів задля розвитку сучасного документознавства має бути досить плідним. Згадаємо, що один з найвідоміших дослідників історії цієї науки зазначала: "Принципи міждисциплінарності і компаративістські підходи відкрили неосяжні обрії для наукових пошуків... [1, 375]". На нашу думку, реалізацією таких міждисциплінарних підходів і стане розвій герменевтичного документознавства.

На думку серйозних науковців, застосування герменевтики дозволяє говорити про іншу якість розуміння, про інший погляд на світ. Як зазначав вже згаданий нами Гері Редфорд, "У цьому іншому світі ми повинні бути готові звільнитися від традиційні поглядів на об'єктивність науки і ті знання, що вона досліджує. Ми повинні думати про науку, де розуміння полягає не в прогнозі і контролі, але в інтерпретації; не в бухгалтерському обліку того, що визначають певні феномени щодо інших феноменів, але в тому, як вони сприймаються тими людьми, котрі їх вивчають. У цьому світі поняття комунікації й інформації мають зовсім інше значення і вимагають відмінних способів спостереження та пояснення [21]". І саме такий інструментарій, чи радше спосіб мислення, є дуже потрібними на сьогодні для молодого і стрімко зростаючої науки – документознавства.

Поглиблення і постійна модернізація сучасних документальних процесів, імплементація досягнень інформаційних наук у документознавчу сферу, бурхливий розвиток електронного документотворення і документообігу стають важливими викликами сучасного суспільства, кинутими традиційному документознавству, як і всім іншим документознавчим наукам. Відповісти на них маємо і мусимо. Серед можливих шляхів пошуку таких відповідей нам уявляється плідним використання нового інструментарію, досконалих наукових принципів, або ж розширюючи сфери застосування традиційних для інших наук методик. На нашу думку, звернення документознавчих наук до герменевтичних принципів має стати ефективним засобом відповіді на згадані суспільні виклики.

Використана література

1. Бездрабко В. В. Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток / В.В. Бездрабко. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 720 с.
2. Богданов Е. В. Философская герменевтика: история и современность : текст лекции. – СПб : СПбГУАП, 2002. – 26 с.
3. Гадамер Г.-Г. Актуальність прекрасного / Г.-Г.Гадамер // Герменевтика і поетика : вибрані твори. – К. : Юніверс, 2001. – С. 51-99.
4. Там само. – С. 7-15.
5. Там само. – С. 28-50.
6. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики / Х.-Г. Гадамер. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
7. Гадамер Г. О круге понимания / Г.Г. Гадамер // Актуальность прекрасного. – М. : Искусство, 1991. –С. 72-81.
8. Там само. – С. 43-59.
9. Квіт С. Герменевтика історична / С. Квіт // Спеціальні історичні дисципліни : довідник. – К. : Либідь, 2008. –С. 156-163.
10. Квіт С. Основы герменевтики : навч. посіб. / С. Квіт. – К. : Вид. дім. "КМ Академія", 2003. – 192 с.
11. Кулешов С.Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / С.Г. Кулешов. – К. : ДАКККіМ, 2000. – 161 с.
12. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение : ученик / Н.Н. Кушнарєнко. – Харьков, 1997. – 424 с.
13. Рикер П. Конфликт интерпретаций (Очерки о герменевтике). – М. : "КАНОН-пресс-Ц"; "Кучково поле", 2002. – 624 с.
14. Рикер П. История и истина / П. Рикер. – СПб. : Алетейя, 2002. – 400 с.
15. Слободяник М.С. Бібліотека. Документ. Комунікації : вибрані праці / М.С. Слободяник. – К. : Ліра-К, 2010. – 308 с.
16. Capurro R. Hermeneutics and Phenomenon of Information / R. Capurro ; Ed. Carl Mitcham // Metaphysics, Epistemology and Technology. Research in Philosophy and Technology. – London, 2000. – P. 79-85.
17. Capurro R. Digital Hermeneutics: an outline // <http://www.Capurro.de/digitalhermeneutics.html>
18. Chalmers M. Hermeneutics, Information and Representation / M. Chalmers // European Journal of Information Systems. – 2004. – Volume: 13, Issue 3. – P. 210-220.

19. Mallery J. Hermeneutics: from Textual Explication to Computer Understanding? / J. Mallery, R. Hurwitz, C. Duffy // Massachusetts Institute of Technology: Artificial intelligence Laboratory. – A. 1, N 871. – May 1986. – 38 p.
20. Pollock N. Hermeneutics in Library and Information Science // <http://npollock.id.au/attachment:/3/Hermeneutics.mht>
21. Redford Gary P. Hermeneutics: An intellectual tradition for Communication Studies // <http://www.theprofessors.net/hermen.html>